

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

26 april 2007

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR CULTUUR, JEUGD, SPORT EN MEDIA

INHOUD

Interpellatie van mevrouw Sabine Poleyn tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over de evaluatie van het Extra Time-project voor internationale interculturele projecten van jongeren	1
Met redenen omklede motie	4
Vraag om uitleg van de heer Erik Arckens tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over de toepassing van het topstukkendecreet en het proactief beleid van de Vlaamse overheid terzake	4

Voorzitter: de heer Dany Vandenbossche

Interpellatie van mevrouw Sabine Poleyn tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over de evaluatie van het Extra Time-project voor internationale interculturele projecten van jongeren

De voorzitter: Mevrouw Poleyn heeft het woord.

Mevrouw Sabine Poleyn: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, in de beleidsnota Jeugd 2004 - 2009 verwoordde u uw ambities omtrent een onderbouwde, efficiënt en duurzaam internationaal jeugdbeleid. U verwees voor de realisatie van uw beleid naar zowel Europese als Vlaamse instrumenten, die de voorbije jaren werden uitgebouwd. U kondigde een evaluatie aan, een verdere uitbouw van wat interessant was, en een afstemming van de Europese en Vlaamse instrumenten op elkaar.

Een van deze Vlaamse instrumenten kreeg de naam Extra Time en werd opgenomen in het decreet Vlaams jeugdbeleid van 29 maart 2002. Via Extra Time krijgen individuele jongeren tussen 16 en 25 jaar financiële ondersteuning voor zelf bedachte internationale interculturele projecten. De subsidielijns richt zich uitdrukkelijk niet tot de georganiseerde jongeren – men kan maximaal met vier jongeren samenwerken – maar richt zich uitsluitend op projecten die in het buitenland worden gerealiseerd.

Jongeren blijken zelf vragende partij voor kansen op internationale ervaringen. Dat is ook goed. We leven in een geglobaliseerde wereld. Is het huidige Extra Time-aanbod het ideale antwoord vanuit de overheid? Deze vraag naar kansen op internationale ervaringen wordt, verrassend genoeg, niet meteen bevestigd door cijfers over het aantal jongeren dat vertrekt via Extra Time.

Uit de evaluatiegegevens blijkt dat een dalend aantal jongeren participeert en dat het hele project een vrij beperkt aantal jongeren bereikt. Ik baseer me op cijfergegevens van de jaren 2002 en met 2005. De ingediende aanvragen dalen van 135 naar 41. Dat heeft natuurlijk te maken met de campagne die bij het begin werd gevoerd en nadien niet meer werd herhaald. In 2002 werden 44 projecten goedgekeurd, in 2005 waren er dat 25. Dat laatste slaat op 55 jongeren. Dat is dus eigenlijk niet zo veel.

Informeel heb ik vernomen dat de cijfers van 2006 wat verbeterd zijn, maar dan nog is het aantal niet zo hoog. Uit evaluatiegegevens bleek dat geen enkele deelnemer uit het TSO of BSO kwam. Vooral jongeren die een

universitaire opleiding volgen, wellicht meestal studenten, blijken met succes van de Extra Time-subsidielijns gebruik te kunnen maken. Ik heb daar niets op tegen, maar dit roept vragen op over de meerwaarde van deze subsidielijns. Maakt de subsidie wel het verschil? Zouden die hoger opgeleide jongeren niet in ieder geval vertrokken zijn naar het buitenland zonder deze financiële steun?

JINT, het coördinatieorgaan voor internationaal jongerenwerk, heeft in maart een onderzoek afgerond naar jongeren die vertrekken naar het buitenland. 484 jongeren tussen 16 en 25 jaar werden via een webenquête ondervraagd over hun ervaringen en behoeften in het buitenland. De jongeren deden allemaal een project of stage in het Zuiden of buiten Europa tussen 2002 en 2006. Zo blijkt uit het onderzoek dat heel wat jongeren niet vertrouwd zijn met begrippen als duurzaam reizen en intercultureel leren. Slechts 16 percent van de ondervraagde jongeren kreeg ooit vorming over duurzaam reizen. Zij die er vorming over kregen, zijn er wel tevreden over.

Naast interculturele vorming vragen de jongeren ook naar meer achtergrond over projectmanagement. Jongeren die deze vorming kregen, zijn er over het algemeen tevreden over. Ook tijdens en vooral na hun project hebben jongeren behoefte aan meer ondersteuning. Ze vragen om een evaluatie, uitwisseling met collega's, mogelijkheden om duurzaam contact te houden met de partners ter plaatse en eventueel verdere initiatieven hier.

De bestaande subsidielijns Extra Time biedt deze gevraagde ondersteuning helemaal niet. Extra Time weert in principe elke vorm van participatie van jeugdwerk, ngo's of andere verenigingen in Vlaanderen. Mijnheer de minister, uw oorspronkelijke bedoeling was wellicht hiermee de niet-georganiseerde jongeren te bereiken. Dat was een nobel doel. Maar door jongeren zonder een degelijke voorbereiding naar het buitenland te sturen, worden ze net in de steek gelaten, zeker als blijkt dat alle jongeren in 2005 naar het Zuiden zijn getrokken.

Een ontwikkelingsland is toch verschillend van een land in Europa. Ze moeten de hele ervaring inzake intercultureel werken en vaak ook ontwikkelings-samenwerking in hun eentje opdoen. Er zijn economische verschillen tussen ons, rijke jongeren, en lokale armen. De beeldvorming in geval van een kort contact kan de bestaande stereotypen bevestigen en de jongere met een negatieve ervaring opzadelen, terwijl de bedoeling juist was om een positieve ervaring op te doen.

Niet enkel op het vlak van voorbereiding, maar ook van nawerking zou er meer moeten kunnen. Een duurzaam internationaal jeugdbeleid helpt jongeren na een ervaring met een andere cultuur en een andere economische realiteit, om deze ervaring een plaats te geven in hun leven en wereld. Opgedane interculturele ervaringen verdienen een passende opvolging. Daarnaast is ook de verwerking van de vaak confronterende ervaringen meer dan wenselijk. Bovendien moeten jongeren meer worden ondersteund in het vertalen van hun ervaring naar een concreet engagement en het opbouwen van duurzame contacten met de partners in het Zuiden.

Er liggen heel wat kansen klaar. We hebben heel wat expertise in Vlaanderen die relevant kan zijn bij de uitbouw van zo'n jeugdbeleid, bijvoorbeeld jeugdverenigingen die vaak internationale ervaring hebben, niet-gouvernementele ontwikkelingsorganisaties met expertise over het ontwikkelingsdenken, onderwijs- en vormingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in intercultureel leren of mensen voorbereiden die naar het Zuiden trekken. Dat zijn voor de hand liggende partners als het aankomt op het aanbieden van een degelijke vorming en een passende begeleiding van jongeren, voor, tijdens en na hun project. Samenwerking met organisaties of instellingen kan de kwaliteit van het Vlaamse internationale jeugdbeleid alleen maar verhogen. Deze samenwerking kan bovendien ook drempelverlagend werken, zodat niet enkel verbaal sterkere jongeren kans maken op overheidssteun en zodat er meer jongeren kunnen worden bereikt.

In dit kader wil ik ook wijzen op een aantal ngo's die al enkele jaren in een eigen uitgebouwde jongerenwerking investeren en op die manier een belangrijke expertise hebben opgebouwd. Die jongerenwerkingen worden tot op vandaag via het decreet Vlaams jeugdbeleid erkend noch gesubsidieerd.

In dit verband en verwijzende naar de zoektocht van de Vlaamse Regering, meerbepaald van minister Bourgeois, en naar het HIVA-onderzoek dat werd afgerond, over de zogenaamde 'vierdepijlerinitiatieven' binnen de Noord-Zuidbeweging, wil ik enkele vragen stellen. Tussen haakjes: vierdepijlerinitiatieven zijn initiatieven van losse groepen die naast de klassieke ngo's aan ontwikkelings-samenwerking doen. Extra Time is, althans in de praktijk, een van die vierdepijlerinitiatieven.

Hoe evalueert u het Extra Time-project sedert 2002? Bent u het er mee eens dat het Extra Time-project de vooropgezette doelstellingen onvoldoende bereikt? Zo ja, op welke manier denkt u dat te kunnen bijsturen? Bent u bereid, gezien de uitgesproken interesse van de Extra Time-jongeren voor een bestemming in het Zuiden, nauwer te overleggen met minister bevoegd voor ontwikkelingssamenwerking Bourgeois? Dit om de hervorming van het internationale jeugdbeleid af te

stemmen op de initiatieven die men vanuit dat beleidsdomein aan het plannen is met betrekking tot de ondersteuning en begeleiding van vierdepijlerinitiatieven.

De voorzitter: Minister Anciaux heeft het woord.

Minister Bert Anciaux: In een eerste deel van mijn antwoord ga ik in op het project Extra Time. In een tweede deel wil ik graag uw vraag en mijn antwoord verruimen want het internationale jeugdbeleid bevat zoveel meer dan dit ene programma.

Toen ik de subsidielijn Extra Time introduceerde, beoogde ik inderdaad een heel specifiek doel: jonge mensen een extra en uitzonderlijke kans bieden op een eigen, persoonlijke internationale en interculturele ervaring. Samen met u stel ik vast dat het aantal deelnemers minder hoog ligt dan oorspronkelijk was bedoeld en dat het recent ook afnam. De aantallen fluctueren echter permanent. Zo was 2005 zeker geen goed jaar. Maar de cijfers voor 2006 zijn dan weer beter, zelfs beter dan in 2004. In 2006 werden 61 aanvragen ingediend en waren er 30 goedkeuringen. Daarmee konden 62 jonge mensen hun eigen project realiseren.

Extra Time is expliciet gericht op zelfstandige jonge mensen, die binnen deze subsidielijn ook specifiek kiezen voor een heel aparte aanpak. Daarin staan zelfstandigheid en zelfredzaamheid erg centraal. Daarnaast wordt bij de beoordeling ook scherp toegekeken of het aspect van het interculturele leren voldoende centraal staat. Daarmee is deze subsidielijn doelbewust meer dan het zomaar subsidiëren van gewone reisjes.

Al deze voorwaarden verhogen de drempels om aan Extra Time deel te nemen: het is zeker niet zomaar een laagdrempelige internationale kans. Dit verklaart ook dat vooral jongeren met een hogere opleiding uiteindelijk hun projecten indienen en ook gerealiseerd krijgen. De cijfers bewijzen dit: in 2005 kregen vier jongeren met een BSO-opleiding en vier jongeren met een TSO-opleiding een subsidie. Dit zijn dus wel veeleer de uitzonderingen.

U verwijst naar het onderzoek dat JINT uitvoerde naar de behoeften van jongeren met buitenlandse plannen. U leidde daaruit af dat de subsidielijn Extra Time geen ondersteuning biedt aan jongeren inzake intercultureel leren, duurzaamheid enzovoort.

Ik wil u graag informeren dat van alle respondenten die deze enquête beantwoordden, en dat waren er in totaal 484, er slechts 101 een Extra Time-project deden. Alle andere respondenten waren jongeren die deelnamen aan European Voluntary Service, een EU-jeugdprogramma, een buitenlandse stage deden of met een VLIR-beurs een onderzoek uitvoerden in functie van hun opleiding. Van deze respondenten geven juist de

Extra Time-deelnemers aan dat ze de grondigste voorbereiding kregen. Meer nog: de jongeren die deelnamen aan het Extra Time-programma waren vrij tevreden over de voorbereiding, ondersteuning en opvolging achteraf. Zij worden immers verplicht tot een gezamenlijke voorbereidingsdag én nazorgdag. Deze jongeren kunnen ook op elk moment tijdens het Extra Time-verloop vragen stellen, al is er tijdens de uitvoering van het project geen specifieke ondersteuning. Maar de jongeren kunnen uiteraard op elk moment een beroep doen op de project-verantwoordelijken.

De focusgroepen, die eveneens deelnamen aan dit onderzoek, noemen de terugkomdag van Extra Time expliciet als een voorbeeld voor de reflectie over het project achteraf. Maar zulke nazorg hoeft niet voor iedereen. We zien wel dat jongeren de terugkomdagen positief evalueren. Dit neemt uiteraard niet weg dat er steeds aandacht moet blijven bestaan voor de permanente verbetering en bijsturing van de ondersteuning.

Extra Time is een, weliswaar specifieke maar toch bescheiden, subsidielijn in het internationale jeugdbeleid. Daarnaast zijn er ook de vele andere kansen tot internationale uitwisselingen voor en door jonge mensen. U weet dat het leeuwendeel van onze subsidies, ook voor de internationale werking, wordt toegekend via de structurele subsidies aan diverse vormen van jeugdwerk. Dit vertrekt bij het plaatselijke jeugdwerk, waar steeds meer gemeentebesturen – gelukkig maar – ook hun plaatselijke jeugdwerker stimuleren om internationale contacten te leggen. Maar het is vooral via het landelijke jeugdwerk dat internationale uitwisselingen op diverse wijze gestalte krijgen.

Uiteraard staat altijd het groepsvormende aspect centraal, soms is het zelfs het primaire doel. Daarnaast worden ook beurzen toegekend aan jongeren die in een georganiseerd verband aan een buitenlands intercultureel verblijf deelnemen. Via dit systeem worden er bijvoorbeeld meer jongeren bereikt die een opleiding aan een technische school volgen. Volgens dit beurzensysteem kunnen trouwens enkel verenigingen die als landelijk jeugdwerk erkend zijn, een aanvraag indienen.

Ongetwijfeld is de subsidielijn bij jongeren onvoldoende bekend. Het heeft echter weinig zin om nu extra te investeren in een ruimere bekendmaking omdat het reglement zal worden aangepast. In het Vlaams Jeugdbeleidsplan maakte ik bekend dat het internationale onderdeel van het decreet op het Vlaams jeugdbeleid grondig moet worden geëvalueerd. Ik blijf echter achter de initiële doelstellingen staan die ook aan de grondslag van Extra Time liggen, want jonge mensen moeten de kans krijgen om kwaliteitsvolle internationale ervaringen op te doen.

Die doelstelling heeft niets aan waarde en belang ingeboet, integendeel zelfs. Maar de manier waarop we die

doelstelling willen realiseren, is duidelijk aan herziening toe. In het Vlaams Jeugdbeleidsplan staat letterlijk: “Een eerste evaluatie leert dat de gesubsidieerde projecten stuk voor stuk interessant zijn, maar dat de subsidiereglementen ook enkele drempels bevatten. Bovendien zitten de huidige middelen versnipperd over zes subsidielijnen. De vraag rijst of we die middelen niet beter kunnen aanwenden voor een beperkter aantal subsidielijnen.”

Momenteel wordt hard gewerkt aan de herwerking van het decreet Vlaams jeugdbeleid, waar het internationale onderdeel en dus ook Extra Time deel van uitmaken. Nog meer dan nu het geval is, willen we de subsidie aanvullend maken aan de subsidies die het programma Jeugd in Actie biedt aan jongeren om een buitenlands project te realiseren. Op basis van een evaluatie maakte de administratie een voorstel dat met een ruim aantal actoren wordt besproken. Ik wil daarom nu nog geen definitieve knopen doorhakken, maar ik beklemtoon dat ik achter de doelstelling blijf staan om meer jongeren de kans te bieden buitenlandse interculturele ervaring op te doen.

Er zal dus in elk geval een nieuw of aangepast reglement komen dat dit soort kansen blijft bieden. Daarbij vind ik het belangrijk om, enerzijds, een ruim aanbod te creëren, en anderzijds, ook voldoende diverse doelgroepen te bereiken. Als we meer jongeren willen bereiken, dan moet de communicatie sterk worden uitgebreid. Uiteraard moet dan ook het budget omhoog. Het spreekt vanzelf dat dit nieuwe aanbod voldoende moet worden afgetoetst en het voorwerp van overleg moet uitmaken. Een overleg met de minister verantwoordelijk voor ontwikkelingssamenwerking is dus zeker mogelijk, al is het maar om voor complementaire maatregelen te kunnen zorgen. Ik hoop te kunnen meedelen dat we in dat laatste zijn geslaagd als ik u straks informeer over de plannen voor een vernieuwd decreet Vlaams jeugdbeleid.

De voorzitter: Mevrouw Poleyn heeft het woord.

Mevrouw Sabine Poleyn: Ik dank de minister voor zijn antwoord. Ik wil hier toch nog enkele opmerkingen maken. Eén: ik vind het erg positief dat jongeren kansen krijgen om interculturele en buitenlandse ervaringen op te doen. Ik sta daar achter. Twee: in uw beleidsbrief hebt u al aangekondigd dat de internationale aspecten van het Vlaams Jeugdbeleidsplan moeten worden geëvalueerd. Ik kaart dit punt vandaag aan, in de hoop dat u daarmee in de evaluatie zult rekening houden.

Drie: het onderzoek van JINT is erg interessant. Ik ga met u akkoord om te stellen dat uit het onderzoek blijkt dat men tevreden is over de ondersteuning die JINT aanbiedt voor Extra Time maar ook via andere wegen.

Er is gebleken dat jongeren vooral ondersteuning voor en na vragen. Als ex-minister verantwoordelijk voor ontwikkelingssamenwerking weet u hoe delicaat interculturele contacten in het Zuiden zijn. Er liggen daar dus kansen en uitdagingen.

Vier: u bent niet ingegaan op mijn vraag of jongeren die met Extra Time vertrekken, wel nood hebben aan die subsidie. Zouden die jongeren ook niet vertrekken zonder die ondersteuning? Verder kan men zich afvragen of die steun nuttig is. Eén dag vooraf en één dag achteraf volstaat niet. Uit de evaluatie blijkt ook dat jongeren zeggen dat ze naar de achterafdag gaan omdat het moet, maar er eigenlijk niet veel aan hebben. Er kan dus nog veel gebeuren.

Ten slotte ben ik blij dat u met de minister verantwoordelijk voor ontwikkelingssamenwerking wilt overleggen. Ik dring daarop aan, want minister Bourgeois heeft uitgerekend dit jaar, in opvolging van een onderzoek over de ondersteuning van de vierdepijlerinitiatieven – die niet worden genomen door de ngo's –, plannen uitgewerkt om ondersteuning en vorming aan te bieden. Het zou spijtig zijn dat de ervaringen van JINT of die van de interessante site 'Kamiel' niet zouden worden gevaloriseerd. Dat alles moet zo goed mogelijk op elkaar worden afgestemd.

Met redenen omklede motie

De voorzitter: Door mevrouw Sabine Poleyn werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moet zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Erik Arckens tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over de toepassing van het topstukkendecreet en het proactief beleid van de Vlaamse overheid terzake

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, het was te denken dat de zaak-Gruuthuse nog een staartje zou krijgen. Het artikel in Knack van 18 april 2007 schept een heel goed kader. Het is ook de invalshoek van mijn vraag. Hoe zult u in de toekomst omgaan met de stukken die tot ons verleden behoren?

Op 24 januari 2003 werd het decreet houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzon-

derlijk belang – het Topstukkendecreet – afgekondigd. Dit decreet houdt de bescherming van het belangrijkste roerend cultureel erfgoed in dat wegens zijn bijzondere archeologische, historische, cultuurhistorische, artistieke of wetenschappelijke betekenis voor de Vlaamse Gemeenschap in Vlaanderen bewaard moet blijven. Dat maakt deel uit van het erfgoedbeleid.

Op 6 februari 2004 werd ook het uitvoeringsbesluit bij het decreet gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Het definieert onder meer de selectiecriteria – zeldzaam en onmisbaar – waaraan een cultuurofgoed moet beantwoorden om opgenomen te worden in de topstukkenlijst. Die begrippen zijn rekbaar, maar toch ook niet al te rekbaar. Op basis van dit uitvoeringsbesluit zou ook een raad voor het behoud van het roerend cultureel erfgoed worden samengesteld die de minister ter zake zou adviseren. Er werd resoluut gekozen om uit te gaan van een lijst van individuele stukken en kostbare verzamelingen en men opteerde niet voor een categorieën-systeem dat in sommige landen in voege is.

De voorzitter van de Topstukkenraad, de heer Borchert, ook conservator van de het Brugse Groeningemuseum, stelt in Knack van vorige week dat het topstukkenbeleid alsnog veel te passief wordt gevoerd. Er wordt verwezen naar de affaire met het Gruuthusehandschrift. Na die zaak zou volgens Knack de "bereidheid bij het kabinet Cultuur gegroeid zijn om een aantal van de ideeën van de Topstukkenraad in praktijk te brengen".

Er zou zich met name een actieve communicatie naar privéverzamelaars en het grote publiek opdringen. De heer Borchert denkt ook aan een vorm van PPS voor het verwerven van Vlaamse topstukken in buitenlandse collecties of kunsthandelshuizen. Hij pleit ook voor een heldere regeling van de successierechten – de inbetalinggeving met kunstwerken – waarbij de ad-hocregeling die werd uitgewerkt bij de verwerving van de collectie-Janssen als warrig wordt omschreven. Ook die zaak werd hier een jaar geleden besproken.

Het gegeven dat een aantal maatregelen buiten de grenzen van het Vlaamse Gewest geen uitwerking hebben, onder andere in Brussel, zorgt ervoor dat een samenwerkingsverband tussen de diverse overheden zich opdringt. Bovendien is ook de wetgeving ter zake van de lidstaten van de EU niet geharmoniseerd. Het blijft voorlopig bij de Europese verordening van 1992 die bepaalt dat een aantal categorieën van kunstwerken – met name schilderijen van meer dan 150.000 euro – niet zonder vergunning de EU mogen verlaten.

Een Europese richtlijn van 1993 voorziet bovendien in de restitutie van cultuurofgoederen die tot het nationale bezit van een lidstaat behoren en plots opduiken in andere lidstaten. Tegelijkertijd zijn er ook critici van het

werken met een topstukkenlijst. Professor Van der Stock van de K.U.Leuven zegt: “Ik vind dat geen goede politiek, ze vertrekt teveel vanuit het spektakelgehalte van het patrimonium. Je moet vertrekken vanuit het erfgoed zelf, niet vanuit het allerbeste. Vergelijk het met een topsportpolitiek waarbij je stelt dat alleen de Ronaldinho's een kans moeten krijgen. Je kunt dat alleen maar doen wanneer je een fonds hebt opgebouwd waaruit je kunt rekruteren.” Dat zijn wijze woorden.

Mijnheer de minister, wat met het archivalische en documentaire erfgoed? In het kader van het topstukkendecreet werd in 2004 al een studieopdracht voor het archivalisch en documentair erfgoed toegewezen aan de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezen. De VVBAD deed in dezelfde context trouwens een hele resem aanbevelingen aan de Vlaamse overheid, waaronder onder andere de opmaak van een strategisch informatiebeleidsplan dat een antwoord zou bieden op de vraag welke archivalische en documentaire kennis in Vlaanderen aanwezig moet zijn, ontsloten en bewaard moet worden en wie ter zake een opdracht heeft. Zijn die aanbevelingen ter harte genomen?

Mijnheer de minister, gaat u ermee akkoord dat vandaag een actief collectiebeheer ontbreekt waarbij men cruciale stukken die men in de collectie mist, zou kunnen aankopen op de buitenlandse markt? Welk proactief beleid voert u met betrekking tot de toepassing van het Topstukkendecreet?

Hoe reageert u op de voorstellen van de voorzitter van de Topstukkenraad, de heer Borchert? Werden de aanbevelingen van de VVBAD op enigerlei wijze ter harte genomen? Er werden overigens in het kader van het Topstukkendecreet door de Vlaamse overheid zes studieopdrachten uitgeschreven voor het samenstellen van proeflijsten van topstukken. Kunt u hierbij meer toelichting geven?

De voorzitter: Minister Anciaux heeft het woord.

Minister Bert Anciaux: Voorzitter, collega's, ik zal hierop uitgebreid antwoorden. Ik heb met belangstelling de artikels in het weekblad Knack van 18 april en in De Morgen van 24 april gelezen.

Het artikel in Knack biedt een mooie stand van zaken. Alleen is het jammer dat de auteur niet citeert uit de gesprekken die hij hierover met mijn kabinetsmedewerkers voerde. Nu krijgt de lezer de indruk dat ikzelf een andere houding zou aannemen of afkerig zou staan ten aanzien van de in het artikel gesuggereerde oplossingen, terwijl dat helemaal niet het geval is. Integendeel, op de jongste vergadering van de Topstukkenraad, op 6 april, kwamen zowat alle geciteerde oplossingen aan bod en werden die zelfs in belangrijke mate mee geïnitieerd of ondersteund door mijn aanwezige medewerker.

Ik stoort mij overigens nogal aan de uitlatingen van de heer Andries Van den Abeele in De Morgen. Hij verwijt de Vlaamse overheid een slecht erfgoedbeleid, maar deed als raadgever van de familie Van Caloen niet eens de moeite om de Vlaamse overheid of een van de erkende Vlaamse erfgoedinstellingen als potentiële koper te introduceren. Meer nog, herhaalde contacten met de heer Patrick Moenaert, burgemeester van Brugge, leren mij dat het Gruuthusehandschrift nooit ofte nimmer aan het Brugse stadsbestuur werd aangeboden, formeel noch informeel.

Uit het artikel in Knack en de jongste vergadering van de Topstukkenraad blijkt dat de uitdagingen groot zijn. Dat onderschrijf ik. Maar ook is het duidelijk dat er geen eenvoudige antwoorden zijn op deze uitdagingen, en dat er verder werk moet worden gemaakt van een efficiënt beleid. Het leek de auteur van dit artikel niet aangewezen het geweer van schouder te veranderen. Ik volg hem hierin.

Sta mij toe te verwijzen naar de beleidsbrief Cultuur 2007, zoals ik die aan het Vlaams Parlement heb voorgesteld. Daar, op pagina 42, kondigde ik al aan dat het mijn bedoeling is om de actieradius van het Topstukkenfonds uit te breiden tot proactieve aankopen, onder meer via de integratie van de sleutelwerkenregeling binnen het fonds. Op die manier kunnen we in het buitenland of in België via het Topstukkenfonds stukken aankopen, die we na aankoop op de topstukkenlijst zetten.

Het Topstukkenfonds laat dit momenteel niet toe. Het kan, zoals het nu decretaal bepaald is, enkel worden ingezet voor de aankoop van op de lijst opgenomen topstukken waarvoor een uitvoervergunning werd aangevraagd. Ik wil naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2008 deze beperking opheffen en hoop dat u mij daarin zult willen steunen.

Ik heb echter niet gewacht op deze decretale wijziging. Binnen de regeling 'sleutelwerken' voer ik immers al de facto een proactief topstukkenbeleid. Ik hoop overigens kortelings een eerste resultaat van dit proactieve beleid te mogen voorstellen.

Ik deel dus de mening dat er in Vlaanderen nood bestaat aan een actiever collectiebeleid en dat de Vlaamse overheid daarbij een belangrijke rol te vervullen heeft. Bij de uitbouw van hun collectie worden de Vlaamse erfgoedinstellingen immers geconfronteerd met de hoge marktwaarde van stukken die een essentiële sleutelfunctie hebben voor hun collectie. De realiteit leert dat de midelen van de erfgoedinstellingen zelden toereikend zijn voor de aankoop van deze sleutelwerken. Cruciale collectiestukken dreigen daardoor definitief buiten het bereik van onze erfgoedinstellingen te blijven.

Het is dan ook daar dat de Vlaamse overheid voor de 'Collectie Vlaanderen' of het geheel van de publieke

erfgoedcollecties in Vlaanderen het verschil kan en moet maken. De door mij ingevoerde sleutelwerkenregeling biedt daartoe een kader. Erfgoedinstellingen kunnen binnen deze regeling een gemotiveerd dossier indienen. Wordt besloten op dit voorstel in te gaan, dan koopt de Vlaamse Gemeenschap het collectiestuk aan. Dit stuk wordt vervolgens meestal langdurig in bruikleen gegeven aan de erfgoedinstelling die het voorstel formuleerde.

Financiering blijft natuurlijk steeds een heikel punt. Voorstellen kunnen maar gerealiseerd worden in de mate dat daartoe ook de nodige middelen beschikbaar zijn. Op dit moment is er voor dit soort aankopen een jaarlijks, cumuleerbaar budget beschikbaar van 1,4 miljoen euro. Daarnaast zijn er ook de FFEU-middelen die voor dit doel gereserveerd werden en die een kleine 2,5 miljoen euro belopen. Dat bedrag heb ik nog opzij staan. Ik heb het al in 2002 kunnen opzijzetten. In mijn beleidsbrief 2007 ten slotte voorzie ik vanaf 2009 in een bijkomende impuls van 1 miljoen euro.

De heer Erik Arckens: Als u dat optelt, komt u aan 5 miljoen euro?

Minister Bert Anciaux: Dat bedrag van 1 miljoen euro is er maar vanaf 2009. En de 2,5 miljoen euro is eenmalig. De rest is recurrent.

Het aanbod op de erfgoedmarkt blijft overweldigend en de prijzen swingen de pan uit. Als overheid dienen we dus zorgvuldige keuzes te maken. Kiezen is, ook in dit geval, altijd een beetje verliezen. Overigens is alles te koop, als je er maar de gevraagde prijs voor wilt betalen. Er zijn op de internationale erfgoedmarkt erfgoedstukken te koop die in de Vlaamse musea niet zouden mistaan, en er zelfs belangrijke lacunes in de collecties zouden kunnen opvullen. De vraagprijzen zijn echter soms zo hoog dat ik het ethisch niet verantwoord vind om hiervoor tientallen miljoenen euro op tafel te leggen. Ook dat is een permanente afweging.

Wat uw tweede vraag betreft, kan ik mededelen dat de voorzitter van de Topstukkenraad onlangs, samen met de raad en in overleg met mijn medewerkers, inderdaad een aantal hoogst interessante voorstellen heeft geformuleerd om tot een flankerend beleid inzake topstukken te komen. Ik som ze even op. Er is de noodzaak om meer te informeren over het Topstukkendecreet, onder meer via een folder. Bij privé-eigenaars bestaat er toch heel wat verwarring over de ware opzet van het decreet, alsook over de garanties die ter vrijwaring van de eigendomsrechten in het decreet zijn ingeschreven. Op die vergadering van de Topstukkenraad engageerde ik me via mijn medewerker om dat zo vlug mogelijk te realiseren. Er wordt gedacht aan de mogelijkheid om een topstukkenclub van privé-sponsors op te richten die, als er zich een unieke gelegenheid voor de verwerving van topstukken zou aandienen, mee deze aankoop zou kun-

nen financieren. Hoewel ik betwijfel of Vlaamse bedrijven wel staan te dringen om daaraan mee te doen, vind ik het idee waardevol genoeg om het verder te onderzoeken.

Verder is er de noodzaak van een fiscale regeling voor privé-eigenaars die via een erfenis topstukken hebben verworven. Zo zou men bijvoorbeeld de gehele of gedeeltelijke vrijstelling van de fiscale heffing op het topstuk, de zogenaamde erfenisrechten, kunnen overwegen als de familie zich engageert om het topstuk gedurende een langere periode in Vlaanderen te houden en het in een van Vlaanderens erfgoedinstellingen onder te brengen. Op vraag van mijn diensten heeft de universiteit van Hasselt hieromtrent al een vergelijkend internationaal rechtsonderzoek uitgevoerd en op basis daarvan ook een proeve van decreet uitgewerkt. Op basis daarvan kan op korte termijn het gesprek met minister Van Mechelen worden gestart. Een ander punt is het promoten en decretaal omkaderen van de zogenaamde regeling 'betaling van successierechten door middel van de afgifte van kunstwerken' zoals recent gebeurde bij de verwerving van de collectie precolumbiaanse kunst van de heer en mevrouw Paul en Dora Janssen.

Er is ook nood aan intergouvernementele samenwerking en overleg tussen de gemeenschappen. Zo zou wat in de Vlaamse Gemeenschap als topstuk erkend is, automatisch ook in de Franse of de Duitstalige gemeenschap als topstuk kunnen worden beschermd, en omgekeerd. En tot slot is er ook de noodzaak aan een proactief aankoopbeleid.

Ik ga met de meeste van deze voorstellen akkoord. Ik wil in eerste instantie werk maken van een meer proactief aankoopbeleid en van de informatieve folder. Verder wil ik, wat de fiscale maatregelen betreft, op korte termijn overleggen met minister Van Mechelen. Het lijken mij in ieder geval logische en noodzakelijke voorstellen om tot een functioneler Topstukkendecreet en een goed erfgoedbeleid te komen.

In uw derde vraag hebt u het over de aanbevelingen die de VVBAD formuleerde naar aanleiding van de door haar opgestelde proeflijst. Het gaat om vrij omvangrijke aanbevelingen, die ten dele ook het voorwerp van het Topstukkendecreet overstijgen. Wat betreft het Topstukkendecreet meen ik dat er inderdaad in een regeling moet worden voorzien zodat als topstuk erkende verzamelingen behoorlijk worden geïnventariseerd en die verzameling ook wordt uitgeweid. Als voorbeeld kan ik het archief van de Kempense Steenkoolmijnen noemen, dat door de Topstukkenraad ten zeerste wordt aanbevolen voor een plaats op de lijst van het archivalische erfgoed. Dat zou een huzarenstukje worden, want het archief is nauwelijks geïnventariseerd en maar liefst 20 km lang.

Ik ben mij er ook goed van bewust dat de opname in de topstukkenlijst de prijzen van het papieren erfgoed kunnen opdrijven. Wel heeft Knack het bij het rechte eind als het blad stelt dat voor bepaalde onderdelen van het archivalische en documentaire erfgoed al een markt bestaat. De Vlaamse overheid moet de keuze maken of zij zich al dan niet op die markt wil begeven, en zo ja, onder welke omstandigheden. Is het bijvoorbeeld logisch dat de Vlaamse overheid voor het archief van een gerenommeerde Vlaamse auteur zwaar moet betalen? Ik vraag me af of dat wel moet, en ben alleszins niet bereid om daar voetstoots op in te gaan. Vroeger werd zulk archief sowieso aan een van onze archiefinstellingen overgemaakt. Tegenwoordig proberen de erven dergelijke archieven maximaal te gelde te maken. Ik geef in ieder geval de voorkeur aan een proactief beleid: zo mogelijk eerst verwerven en pas daarna op de topstukkenlijst plaatsen. Verder herhaal ik wat ik al eerder zei: we moeten durven nadenken over de vraag of die topstukken na een zekere tijd niet automatisch collectief bezit moeten worden.

Wat de aanbevelingen betreft die het kader van het Topstukkendecreet overstijgen, kan ik u medelen dat ik prioriteit wil geven aan een verbetering van de situatie van de bewaarbibliotheken, erfgoedbibliotheken en archiefinstellingen. Momenteel loopt er een traject om het cultureelerfgoedlandschap van Vlaanderen te hertekenen. Dat moet uitmonden in een nieuw erfgoeddecreet. Het decreet van 19 juli 2002 houdende de privaatrechtelijke archiefwerking en het decreet van 21 oktober 1998 houdende de erkenning en subsidiëring van organisaties voor volkscultuur en de oprichting van het Vlaams Centrum voor Volkscultuur worden geïntegreerd in het decreet van 7 mei 2004 houdende de organisatie en subsidiëring van een cultureelerfgoedbeleid.

Zo wil ik tot een meer performante regelgeving komen voor het volledige cultureelerfgoedveld en ik besteed in dit traject bijzondere aandacht aan de culturele archiefinstellingen, de culturele archiefwerking en de erfgoedbibliotheken. Met dit nieuwe Erfgoeddecreet wens ik een integraal beleid voor het geheugen van Vlaanderen op de sporen te zetten. Onder het geheugen van Vlaanderen begrijp ik niet alleen het archivalische en documentaire erfgoed, maar evenzeer museale collecties en het immateriële erfgoed. Binnen dit beleid zal ik voldoende aandacht besteden aan het wetenschappelijk onderzoek en de ontsluiting of het toegankelijk maken van dit geheugen, maar evenzeer aan het behoud en het beheer ervan en dus aan conservatie en restauratie.

Een aantal aanbevelingen zoals het opstellen van een strategisch informatiebeleidsplan en het handhaven van de onvervreemdbaarheid van overheidsarchieven overstijgt mijn bevoegdheden. Hiervoor moet ik, in zoverre de Vlaamse Regering hier een rol in kan spelen, overleggen met de andere ministers. Niettemin wil ik ook

hierin mijn verantwoordelijkheid niet ontlopen. Ik gaf mijn administratie immers de opdracht om hiervoor het eerste voorbereidende werk aan te leveren.

Mijnheer Arckens, u vraagt mij ook naar de zes studieopdrachten uitgeschreven voor het opstellen van proeflijsten. Op vraag van de Topstukkenraad heb ik inderdaad een aantal instellingen, ondermeer ook de VVBAD, de opdracht gegeven om voor een bepaalde discipline of periode cultuurgoederen voor te stellen die volgens haar in aanmerking kwamen voor opname op de topstukkenlijst. Deze proeflijsten worden dan aan de Topstukkenraad als werk materiaal voorgelegd. De raad zet dat materiaal dan om in een aan de minister gericht voorstel tot opname op de lijst van het roerend cultureel erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap.

De proeflijsten muzikaal erfgoed, schone kunsten 19^e en 20^e eeuw en de collectie archieftekeningen uit de Carolus Borromeuskerk in Antwerpen leidden inmiddels tot de nodige voorlopige opnames op de lijst. Voor het documentaire en archivalische erfgoed verwacht ik op zeer korte termijn de voorstellen van de Topstukkenraad. De proeflijsten Vlaamse Primitieven en kerkelijk erfgoed wachten nog op behandeling door de Topstukkenraad. Ook werden bijkomende opdrachten gegeven voor enkele proeflijsten: een proeflijst etnografisch erfgoed in kerkelijke instellingen, een proeflijst industrieel erfgoed en een proeflijst academia antiqua of de historische collectie handschriften en boeken van de universiteitsbibliotheek van Leuven.

Deze laatste proeflijst gaat overigens deels in de richting van wat de VVBAD voorstelde in haar memorandum. Bedoeling van de proeflijst is om een gemotiveerde inventaris op te stellen van die nummers uit de collectie die in de topstukkenlijst opgenomen dienen te worden. Ik ben ervan overtuigd dat ik in mijn ambtsperiode een aantal grondslagen heb gelegd, niet meer maar ook niet minder, waarop het toekomstige erfgoedbeleid verder zal bouwen. Dat geldt ook zo voor het Topstukkendecreet. Mag ik er u aan herinneren dat vóór het topstukkendecreet de wettelijke regeling terzake bestond uit één wet uit 1960 en één decreet uit 1982, waarvoor nooit uitvoeringsbesluiten werden gepubliceerd.

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Mijnheer de minister, als we een les kunnen trekken uit de zaak-Gruuthuse, dan is het dat het tot reflectie aanzet. Er is een duidelijk perceptieprobleem in het artikel in Knack over uw beleid. Ik ben blij dat u actief met die zaken bezig bent.

Eén zaak blijft nog hangen. Ik twijfel niet aan uw intenties om een proactief beleid te voeren met alle mogelijke middelen. Inzake de budgetten hebt u het over 1,4 mil-

joen euro recurrente en 2,5 miljoen euro eenmalige middelen. Wat als er een nieuwe zaak-Gruuthuse komt?

Minister Bert Anciaux: Als men mij had meegedeeld, op welke wijze ook, dat dit te koop was, of rechtstreeks of onrechtstreeks contact had gezocht met de Vlaamse Gemeenschap, dan hadden we daar onmiddellijk en met veel plezier 1 miljoen euro voor over gehad. Dat was de vraagprijs en de prijs die uiteindelijk werd betaald. En ik was er met veel plezier op Valentijnsdag mee naar buiten gekomen.

De heer Erik Arckens: Dan is de pot snel leeg.

Minister Bert Anciaux: We komen van nul. Indien er zich vandaag iets aandient, dan hebben we 3,9 miljoen euro beschikbaar, waarvan 1,4 miljoen euro recurrent. Dat wil zeggen: als we een jaar niets doen omdat zich niets aandient, dan nemen we dat mee naar het volgende jaar.

De heer Erik Arckens: Stel dat er zich meerdere zaken voordoen – u weet hoe dat gaat, het ene brengt het andere mee. Wie weet bestaan er nog andere baronnen die plots ontdekken dat er wat in hun kluis ligt.

Minister Bert Anciaux: Daarom zal ik het recurrente bedrag tegen het einde van deze legislatuur gevoelig verhogen. We moeten ook beschermingsmaatregelen zoeken die niet direct geld kosten.

De heer Erik Arckens: Mijnheer de minister, hoe staat u tegenover de PPS-constructie?

Minister Bert Anciaux: Ik heb hier op zich geen enkel probleem met een PPS-constructie. Een deel van de collectievorming in sommige musea gebeurt al op basis van PPS. Bijvoorbeeld 'De Vrienden van het Museum van Schone Kunsten' heeft in Gent met privé-gelden aankopen kunnen doen. Zo hebben we gelukkig wel wat 'Vrienden'. Er zijn ook gesprekken geweest waaruit is gebleken dat sommige mensen bereid zijn om bij te springen. Er is het voorstel dat onder meer door de voorzitter van de Topstukkenraad werd geformuleerd om een club op te richten van mensen die privé-geld willen investeren in topstukken. Ik ben daar vanzelfsprekend een voorstander van. Ik wil ook dubbele aankopen realiseren, waarbij de Vlaamse overheid samen met privé-mensen een gedeelde eigendom heeft, op voorwaarde natuurlijk dat het gebruiksrecht in handen wordt gegeven van een van onze instellingen. We gaan dat niet doen om dat kunstwerk of erfgoedstuk ergens in een privé-kluis te zien verdwijnen.

De heer Erik Arckens: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw uitgebreide antwoord. Ik hoop dat u waakzaam zult blijven.

De heer Dany Vandenbossche: Ik las deze week het interessante artikel in De Morgen waarin kritiek werd

gegeven op het feit dat het manuscript niet werd aangekocht, maar waarin tegelijkertijd werd gezegd dat men al een hele tijd aan het onderhandelen was met de Koninklijke Bibliotheek in Nederland.

Minister Bert Anciaux: Ik ben een beetje verbouwe-reerd over de onverantwoordelijkheid van de tussen-persoon, die weliswaar contact zou hebben opgenomen met de Koninklijke Bibliotheek in Brussel, maar toch zou moeten weten dat die Koninklijke Bibliotheek niet direct de Vlaamse Gemeenschap is. Ik vind dat schandig. En dan eindigen met te zeggen dat de Vlaamse Gemeenschap geen erfgoedbeleid voert, dat vind ik beneden alle peil. Dat is niet ernstig.

De heer Erik Arckens: Ik deel uw opinie, mijnheer de minister. Dank u.

De voorzitter: Het incident is gesloten.
